

Bruk av personløfter (lift)

Personløftere (lifter) er utformet for å gi en trygg arbeidsplattform for arbeid i høyden. Samtidig kan det være risikabelt å bruke lift, og Arbeidstilsynet mottar flere meldinger om ulykker hvert år. Mange ulykker kan unngås med god planlegging og riktig bruk.

Arbeidsgivers ansvar

Arbeidsgivere er ansvarlige for at arbeidstakernes liv, helse og sikkerhet blir ivaretatt ved anskaffelse og bruk av lift og annet arbeidsutstyr. Blant annet skal arbeidsgiver sørge for at

- arbeidet er godt planlagt og risikovurdert
- liften og annet arbeidsutstyr er CE-merket og godkjent for arbeidet som skal gjøres
- produsentens bruksanvisning er tilgjengelig
- alle som bruker liften har fått nødvendig opplæring
- liften er kontrollert og vedlikeholdt, og at dette er dokumentert

Hva er en lift?

En lift består vanligvis av

- en arbeidsplattform med kontrollpanel
- en løftemekanisme
- en basestasjon (chassis) med kontrollpanel

Noen lifter har andre funksjoner i tillegg.

Normal arbeidshøyde for en lift er 5 til 20 meter, men noen lifter kan heve over 100 meter. I tillegg til å bevege seg vertikalt, kan noen lifter også bevege seg horisontalt.

Lifter kategoriseres etter type og gruppe

Lifter kategoriseres normalt i tre typer og to grupper.

Typer:

- Type 1: Kan bare flyttes når plattformen er nedsenket
- Type 2: Kan kjøres i oppreist stilling, men styres fra basestasjonen
- Type 3: Kan kjøres i oppreist stilling, men styres fra arbeidsplattformen

Grupper:

- Gruppe A: Arbeidsplattformen beveger seg langs en akse innenfor basestasjonens rammer
- Gruppe B: Alle andre typer

Eksempler på lifter:

- 1B: Bil-lift
- 3A: Sakselift
- 3B: Bomlift

[Produksjon og salg av maskiner](#)

[Kjøp og bruk av maskiner](#)

Bruk av lift innebærer risiko

De fleste liftene som omsettes i Norge, er i utgangspunktet sikre. Likevel skjer det flere ulykker ved bruk av lift hvert år. Mange av disse ulykkene skyldes feil bruk. Ulykkene er ofte svært alvorlige, og noen ganger har de dødelig utfall. De fleste ulykkene skjer ved bruk av lifter som styres fra arbeidsplattformen, for eksempel sakselift og bomlift.

De vanligste ulykkene er

- fall fra arbeidsplattform, for eksempel at operatøren lener seg over, eller står på, rekkverket
- klemming, for eksempel at operatøren blir klemt mellom kontrollpanelet eller rekkverket og faste strukturer
- velt på grunn av ubalanse, for eksempel på grunn av plassering eller kjøring på ustabil grunn
- påkjørsler, for eksempel av anleggsmaskiner eller kraner
- mekaniske feil
- strømgjennomgang

Arbeidstilsynet fraråder alenearbeid i lift

Siden arbeid med lift er risikofyllt, fraråder Arbeidstilsynet [alenearbeid](#) i lift.

I stedet for alenearbeid, bør arbeidsgiver utpeke en arbeidsleder med relevant kompetanse og kjennskap til liften som skal brukes. Arbeidslederen bør planlegge og kontrollere arbeidet fortløpende. Arbeidslederen bør også kunne bidra til evakuering eller redning dersom det blir nødvendig.

Planlegg og risikovurder arbeidet

CE-merkede lifter er sikre så lenge du følger produsentens anvisninger, og de er laget for at på- og avstigning skal skje med kurven i nedsenket posisjon – enten på bakken eller på basestasjonen. All annen bruk innebærer økt risiko.

Før arbeidet starter, skal arbeidsgiver planlegge og risikovurdere arbeidet og bruken av lift. Dersom arbeidet innebærer risiko for liv eller helse, skal arbeidsgiver i tillegg lage en arbeidsinstruks.

Vurder alternativer til lift

Ikke alt arbeid i høyden kan gjøres ved bruk av lift. I liftens originale bruksanvisning skal det stå hvilke bruksområder liften er laget for. Dere skal kun bruke liften slik det er beskrevet i bruksanvisningen. Dersom dette ikke er mulig, må dere velge andre løsninger for å arbeide i høyden. Alternativer til lift kan for eksempel være

- stillas eller trappetårn
- heis på byggeplassen
- stige

Vurder risiko før bruk av lift

Arbeidsgiver skal gjøre en grundig risikovurdering før arbeidet starter. Risikovurderingen skal blant annet bekrefte at lift er det beste alternativet for arbeidet som skal gjøres.

I liftens bruksanvisning skal det være beskrevet viktige risikofaktorer, og hvilke tiltak dere bør gjøre for å fjerne eller redusere disse risikofaktorene.

[Les mer om risikovurdering](#)

Lag en arbeidsinstruks

Dersom du ikke kan bruke alternative løsninger for arbeid i høyden, og likevel velger å bruke lift, har arbeidsgiver også ansvar for å lage en skriftlig arbeidsinstruks. Instruksjonen skal beskrive hvordan arbeidet skal utføres og hvilke sikkerhetstiltak som skal gjøres. Instruksjonen må kommuniseres klart og tydelig til alle som er involvert i arbeidet.

Husk at kollektive vernetiltak alltid skal prioriteres over individuelle vernetiltak.

Når arbeidet skal gjøres på et anleggsområde, eller andre arbeidsplasser hvor det foregår annet arbeid samtidig, kan arbeidsinstruksjonen også brukes til å beskrive [samordning av HMS-arbeidet](#).

[Krav til arbeidsinstruks i forskrift om organisering, ledelse og medvirkning, kapittel 11](#)

Lag en evakueringsplan

Dersom risikovurderingen viser at det kan oppstå ulykker, skader eller nødsituasjoner på grunn av arbeid med lift, skal arbeidsgiver lage en evakueringsplan. Planen kan blant annet inneholde

- navn på personell som er utpekt og til stede på arbeidsplassen
- informasjon om innkalling av servicetekniker

Bruk liften riktig

Bruksanvisning

Lifter og tilleggsutstyr skal ha norsk bruksanvisning fra produsenten.

Liftens bruksanvisning skal som hovedregel gi dere den informasjonen dere trenger for å bruke, betjene, kontrollere og vedlikeholde liften trygt og forsvarlig.

Utleiere av lifter skal sørge for at lift og tilleggsutstyr er i forskriftsmessig stand før utleie. Utleier skal også sørge for at bruksanvisningen alltid er tilgjengelig for den som leier maskinen.

Tilleggsutstyr

Ikke bruk tilleggsutstyr som øker vind- eller vektbelastningen, eller arbeidshøyden.

Noen produsenter tilbyr tilleggsutstyr for å bedre sikkerheten, eller for å endre liftens opprinnelige bruksområde. Slikt tilleggsutstyr skal bare brukes som beskrevet i tilleggsutstyrets bruksanvisning, og på de liftene tilleggsutstyret er utviklet for.

Dersom du bruker uoriginalt tilleggsutstyr, må du selv forsikre deg om at utstyret er CE-merket og godkjent for bruk på din lift. Kontakt forhandler eller produsent hvis du er i tvil.

Fallsikring

Hvis liften er utstyrt med forankringspunkt for fallsikring, bør dette brukes. Det skal stå i bruksanvisningen hvilket fallsikringsutstyr som skal brukes.

Som regel er forankringspunktene kun laget for å forhindre fall. Det betyr at sikringstauet må være kort nok til at det hindrer deg i å klatre på rekkverket, eller nå en posisjon hvor du kan falle fra arbeidsplattformen.

Gi praktisk og teoretisk opplæring

En arbeidsgiver kan bare sette arbeidstakere til å arbeide med lift innen det bruksområdet arbeidstakeren har fått opplæring i. Med andre ord skal alle som bruker lift ha fått praktisk og teoretisk opplæring for den aktuelle gruppen og typen lift som skal brukes.

Opplæringen skal følge produsentens bruksanvisning og lovpålagte krav. Opplæringen må gjentas med jevne mellomrom.

Dersom du selv ikke har nødvendig kompetanse til å gi opplæring, kan du for eksempel kontakte forhandler, utleier eller bransjeforeninger.

Opplæringen skal dokumenteres

Dokumentasjon av opplæring skal vise

- at opplæringen er gjennomført
- hvilken gruppe og type lift det er gitt opplæring i
- hvilke arbeidsoppgaver arbeidstakeren er opplært i

[Se spesifikke krav i forskrift om utførelse av arbeid § 10-2, krav om dokumentert sikkerhetsopplæring ved bruk av arbeidsutstyr](#)

Kontroller og vedlikehold liften

Du bør gjøre en funksjonstest hver gang du skal bruke lift, for å kontrollere at sikkerhetssystemene fungerer som de skal.

Arbeidsgiver er ansvarlig for å kontrollere og vedlikeholde liften. All kontroll og vedlikehold skal dokumenteres.

I bruksanvisningen er det ofte med en vedlikeholdslogg. Bruksanvisningen gir også mer informasjon om vedlikeholdsrutiner, og hvor ofte liften skal vedlikeholdes.

Liften skal ikke brukes dersom det er avdekket vesentlige feil.

Sakkyndig kontroll minst en gang i året

Alle lifter skal ha kontroll av sakkyndig virksomhet (sakkyndig kontroll) minst en gang i året.

Rapporter fra kontroll og vedlikehold skal være tilgjengelig for alle arbeidsgivere og arbeidstakere som skal bruke liften. Også Arbeidstilsynet og de ansattes representanter, for eksempel verneombud og tillitsvalgte, skal få se eller tilsendt rapportene dersom de ber om det.

[Mer informasjon om sakkyndig kontroll](#)

